การเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ตำบลเทวราช อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง

Changes and Cultural Adaptation of Lao Viang ethnic group in Thewarat Sub district, Chaiyo District, Ang Thong Province

ดร. พิมพ์ปฏิมา นเรศศิริกุล[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ต. เทวราช อ. ไชโย จ. อ่างทอง มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ต. เทวราช อ. ไชโย จ. อ่างทอง และเสนอแนวทางเบื้องต้นในการฟื้นฟูและอนุรักษ์วัฒนธรรมให้แก่ชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า (1) วัฒนธรรมภาษา กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงมีวัฒนธรรมภาษาเป็นของตนเอง แต่ค่อยๆสูญหายไป เนื่องจากชุมชนเป็นพื้นที่เปิด ติดต่อกับคนต่างวัฒนธรรมได้ง่าย นโยบายการกระจายโอกาสทางการศึกษาของภาครัฐสู่สังคมชนบท และการกลืนทางวัฒนธรรมภายในครอบครัว ส่งผลให้ภาษาไทยกลายเป็นภาษาในชีวิตประจำวันแทนภาษาลาวเวียง (2) วัฒนธรรมการแต่งกาย เป็นวัฒนธรรมที่ค่อยๆเปลี่ยนแปลงไปจากการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตแบบเกษตรกรรมไปสู่แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม การคมนาคมสะดวกง่ายต่อการซื้อสินค้าจากภายนอก และค่านิยมด้านแฟชั่นสมัยใหม่ (3) วัฒนธรรมที่อยู่อาศัย เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทั้งรูปแบบ วัสดุ พื้นที่ใช้สอย เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม เทคโนโลยีการก่อสร้าง สถานภาพทางเศรษฐกิจของคนในชุมชน (4) วัฒนธรรมความบันเทิง แคนเป็นเครื่องดนตรีที่เป็นเอกลักษณ์ แคนสูญหายไปจากวัฒนธรรมลาวเวียงเนื่องจากนโยบายสร้างความเป็นไทยของรัฐ ไม่มีการสืบทอดจากคนรุ่นหลัง และค่านิยมดนตรีสมัยใหม่ (5) วัฒนธรรมการบริโภค เป็นวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับชีวิตประจำวัน แต่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามระบบนิเวศภายในชุมชน การขยายตัวของร้านค้า วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปของคนในชุมชน (6) พิธีกรรมความเชื่อ ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงจากการคลายตัวของความเชื่อเรื่องผี ปรับเปลี่ยนพิธีกรรมแบบพระพุทธศาสนา พิธีกรรมมีการปรับเปลี่ยนรายละเอียดให้สอดคล้องกับยุคสมัย

แนวทางในการฟื้นฟูและอนุรักษ์วัฒนธรรมลาวเวียง คือ สร้างจิตสำนึกทางชาติพันธุ์ให้แก่กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนเป็นผู้นำทางวัฒนธรรม และ จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ทางวัฒนธรรมในชุมชน

คำสำคัญ: กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง, วัฒนธรรม, จังหวัดอ่างทอง

[1] อาจารย์ประจำสาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา pimpatima2030@gmail.com 081-0312030

Abstract

The research "Changes and Cultural Adaptation of Lao Viang ethnic group in Thewarat Sub District, Chaiyo District, Ang Thong Province" aims to study changes and cultural adaptation amongst Lao Viang ethnic group in Thewarat Sub District, Chaiyo District, Ang Thong Province, Thailand, and find basic courses in restoration and conservation of the community's cultural heritage.

The result suggests (1) In language concern, Lao Viang language has lost due to the feature of community's open location, which allows different cultures to access. Moreover, centralization in education and cultural domination in a family are critical factors making Thai a common language for the Lao Viang. (2) The folks gradually change their costumes in accordance with changes in life style – from agricultural to industrial way of life. More convenient transportation to distribute more products from the outers and modern fashion fancy are also in account. (3) In local homestead, forms, material and space of the house have altered in terms of changes in the environment, construction technology and economic status of the folks. (4) In entertainment, "Can", a local areophone made from bamboo, has died from the Lao Viang's culture due to the government's policy to create centralized identity, together with lack of cultural successor and modern music preference. (5) Consumption, which reveals close relationship between the environment and people's life, has changed in proportion to the local conditions; expanding shops and different lifestyle. (6) Rituals and belief in ghost are adjusted to Buddhism. Moreover, elaborate details in the rituals have adapted to modern life style.

Proposal to restore and reserve Lao Viang culture is based on concerns about ethnicity amongst the Lao Viang. The local headman should be promoted a cultural leader and cultural study centre should be established in the community.

Keywords: Lao Viang ethnic group, Cultural, Ang Thong Province

ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

รัฐบาลได้มีการกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ในส่วนที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ในประเด็นของการยกระดับคุณภาพการศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต และสนับสนุนให้มีการจัดการความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาทำวิจัยร่วมกับชุมชน เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการแก้ไขปัญหาและตอบโจทย์การพัฒนาพื้นที่ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560: 65)

หากพิจารณาภาพรวมของพื้นที่ราบลุ่มภาคกลางของประเทศไทยพบว่า มีรากฐานมาจากความเป็นพหุวัฒนธรรมตั้งแต่อดีต มีการอยู่ปะปนกันระหว่างคนกลุ่มต่างๆ และมีการผสมผสาน เปลี่ยนแปลง ปรับตัวระหว่างวัฒนธรรมอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นสังคมเปิด ติดต่อปฏิสัมพันธ์กับคนต่างวัฒนธรรมได้ง่าย เช่น บริเวณพื้นที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำสายใหญ่ เหมาะสมต่อการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ และบริเวณที่เป็นเส้นทางคมนาคมหลัก

(ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, พรพิไล เลิศวิชา, 2541: 193) หรือเป็นชุมทางการค้าทั้งทางบกและทางน้ำ จังหวัดอ่างทองเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีสภาพภูมิศาสตร์ในลักษณะดังกล่าว (สมชาย พุ่มสะอาด, 2526: 97)

พื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาใน ต.เทวราช อ.ไชโย จ.อ่างทองมีกลุ่มชาติพันธุ์ที่ใช้ภาษาตระกูลไท-กะได (Tai-Kadai Language Family) (ผณินทรา ธีรานนท์, 2557: 4) คือ กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ตั้งถิ่นฐานอยู่ร่วมกับคนไทยท้องถิ่นมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา และเพิ่มจำนวนมากขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (หอสมุดแห่งชาติ, 2375) เนื่องจากการอพยพหนีภัยสงครามในมาตุภูมิเดิมและการกวาดต้อนประชากรโดยรัฐไทยในประวัติศาสตร์ ประกอบกับนิเวศการตั้งถิ่นฐานในปัจจุบันมีความคล้ายคลึงกับพื้นที่ราบลุ่มเวียงจันทน์ ส่งผลให้กลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มนี้ตั้งถิ่นฐานถาวร จนกลายเป็นพลเมืองไทยแต่มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่แตกต่างออกไป (บังอร ปิยะพันธุ์, 2541: 84)

ปัจจุบันมรดกทางวัฒนธรรมลาวเวียง ต.เทวราช อ.ไชโย จ.อ่างทอง อยู่ในภาวะวิกฤติ สุ่มเสี่ยงต่อการสูญหายทางวัฒนธรรมในระยะเวลาอันใกล้ เพื่อฟื้นฟูและอนุรักษ์วัฒนธรรมลาวเวียงในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน จึงเห็นความจำเป็นที่ต้องศึกษาการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ใน ต.เทวราช อ. ไชโย จ. อ่างทอง การศึกษาการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวทางวัฒนธรรม จะเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถรวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์องค์ความรู้ สะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการและสาเหตุของการเปลี่ยนแปลง รวมถึงการสูญหายวัฒนธรรม ตลอดจนทิศทางการปรับตัวของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการศึกษารากฐานของชุมชนและเป็นข้อมูลเบื้องต้นอันนำไปสู่การค้นหาแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับสภาพของชุมชนและพื้นฐานทางสังคมวัฒนธรรม

การทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงจะเป็นพลังส่วนหนึ่งที่ช่วยเสริมให้ชุมชนสามารถเลือกรับสิ่งใหม่จากกระแสโลกาภิวัตน์มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับชุมชนของตนเอง ชุมชนจะค่อยๆปรับตัวและใช้ประโยชน์จากความเป็นสมัยใหม่ เพื่อให้สามารถเคลื่อนไปสู่ความเป็นสมัยใหม่ได้ในอนาคต โดยไม่ทิ้งรากเหง้าของชุมชนผ่านสำนึกทางประวัติศาสตร์ร่วมกันของผู้คน และมีพลังมากเพียงพอในการพัฒนาชุมชนไปพร้อมๆกับการรักษามรดกทางวัฒนธรรมชุมชนลาวเวียงอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ต. เทวราช อ. ไชโย จ. อ่างทอง
2. เพื่อเสนอแนวทางเบื้องต้นในการฟื้นฟูและอนุรักษ์วัฒนธรรมลาวเวียง ต. เทวราช อ. ไชโย จ. อ่างทอง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหาการวิจัย

ด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้มีเนื้อหาครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวทางวัฒนธรรมด้านภาษา การแต่งกาย ที่อยู่อาศัย ความบันเทิง การบริโภค พิธีกรรมความเชื่อ และแนวทางเบื้องต้นในการฟื้นฟูและอนุรักษ์วัฒนธรรมลาวเวียง ต.เทวราช อ.ไชโย จ. อ่างทอง

ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ต.เทวราช อ.ไชโย จ. อ่างทอง

2. ขั้นตอนการเก็บข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) สามารถแบ่งวิธีวิจัยออกเป็น 2 ส่วน คือ การวิจัยภาคสนามและการวิจัยเอกสาร

การวิจัยภาคสนาม เป็นวิธีวิจัยหลักที่ผู้ศึกษาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งที่เป็นหลักฐานชั้นต้น (Primary Sources) และหลักฐานชั้นรอง (Secondary Sources) ซึ่งข้อมูลมีลักษณะเป็นคำบอกเล่า (Oral History) โดยสามารถแบ่งการวิจัยภาคสนามออกเป็น 5 วิธี คือ (1) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) เก็บข้อมูลพิธีกรรมและความเชื่อ สังเกตพฤติกรรมและรายละเอียดของพิธีกรรม (2) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) สังเกตพฤติกรรมของผู้ร่วมพิธีกรรม และเป้าหมายของการประกอบพิธีกรรม (3) การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key-Information Interview) เก็บข้อมูลวัฒนธรรมดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง การเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวทางวัฒนธรรม (4) การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Information-Interview) เก็บข้อมูลพฤติกรรมการเลือกใช้ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง การเปลี่ยนแปลงและปรับตัวทางวัฒนธรรม (5) การสนทนากลุ่ม (focus group) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

การวิจัยเอกสาร เป็นการศึกษาเอกสารที่เป็นหลักฐานชั้นต้น ประเภทจดหมายเหตุ บันทึกบอกเล่าต่างๆ รวมถึงงานที่เกี่ยวข้องที่ปรากฏอยู่ในงานวิจัย วิทยานิพนธ์ ดุษฎีนิพนธ์ และเอกสารจากหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง

3. ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนามและข้อมูลจากเอกสารมาตรวจสอบความถูกต้อง นำข้อมูลทั้งสองส่วนมาทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางประวัติศาสตร์ (Historical Approach) และนำเสนอข้อมูลต่อชุมชน เพื่อร่วมกันแสดงความคิดเห็นและตรวจสอบความถูกต้อง จากนั้นนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ต. เทวราช อ. ไชโย จ. อ่างทอง พบว่า

1. การเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง

วัฒนธรรมภาษา กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงมีภาษาพูดและภาษาเขียนเป็นของตนเอง คือ ภาษาลาวเวียง ซึ่งถูกจัดอยู่ในกลุ่มตระกูลภาษาไท-กะได (Tai-Kadai Language Family) (ผณินทรา ธีรานนท์, 2557: 4) ภาษาลาวเวียงเป็นสำเนียงภาษาถิ่นของกลุ่มคนที่อยู่อาศัยบริเวณที่ราบแม่น้ำโขงบริเวณนครเวียงจันทน์ โดยมีหน่วยเสียงพยัญชนะทั้งหมด ๒๐ เสียง ไม่มีหน่วยเสียงพยัญชนะควบ มีเสียงสระ ๒๑ หน่วยเสียง และเสียงวรรณยุกต์อีก ๖ เสียง ปัจจุบันภาษาลาวเวียงสูญหายไปจากสังคมลาวเวียงเนื่องจาก (1) พื้นที่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นสังคมที่มีความเป็นพหุวัฒนธรรม เนื่องจากเป็นทำเลที่ตั้งเหมาะสมต่อการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ เส้นทางการคมนาคมทางน้ำเอื้อต่อการติดต่อค้าขายและแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างคนกลุ่มต่างๆ (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, พรพิไล เลิศวิชา, 2541: 193) ส่งผลให้พื้นที่ของชุมชนเป็นพื้นที่เปิด วัฒนธรรมภาษาที่เข้ามากับการค้าและการอยู่ร่วมกันของคนต่างกลุ่มต่างภาษา ค่อยๆ ผสมกลมกลืนภาษาลาวเวียงจนทำให้มีการหยิบยืมคำภาษาอื่นมาใช้มากขึ้นเรื่อยๆ และภาษาลาวเวียงถูกลดความสำคัญในชีวิตประจำวันจนไม่ถูกนำมาใช้อีก (2) นโยบายการกระจายโอกาสทางการศึกษาของภาครัฐสู่สังคมชนบท เป็นปัจจัยส่งกระทบต่อภาษาดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ภาษากลุ่มชาติพันธุ์ถูกแทนที่ด้วยภาษาไทย ซึ่งถูกกำหนดให้เป็นภาษาราชการ การใช้ภาษาลาวเวียงในที่สาธารณะกลายเป็นความแปลกแตกต่าง เป็นชายขอบของ

สังคมที่ถูกหล่อหลอมมาจากระบบการศึกษาของรัฐไทยในอดีต กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงจึงอยากปกปิดอัตลักษณ์ทางภาษาของตนเอง (เฉลียว พุ่มปาน, สัมภาษณ์, 2561) ส่งผลให้ภาษาลาวเวียงไม่ถูกใช้ และหายไปจากชุมชน เด็กรุ่นหลังก็ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารเป็นหลักและละทิ้งภาษาของบรรพบุรุษไป (3) การกลืนวัฒนธรรม เกิดขึ้นจากการแต่งงานของคนต่างวัฒนธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการกลืนทางวัฒนธรรมได้อย่างรวดเร็ว เมื่อภาษาลาวเวียงไม่ใช่ภาษาสื่อสารภายในครอบครัว ส่งผลให้ภาษาไทยกลายเป็นภาษาหลักที่ใช้สื่อสาร สมาชิกใหม่ภายในครอบครัวจึงไม่สามารถพูดภาษาลาวเวียงได้ รวมถึงชาวลาวเวียงเมื่อไม่ได้ใช้ภาษามาตุภูมิเป็นระยะเวลานาน ส่งผลให้ไม่คุ้ยเคย และไม่สามารถพูดภาษาชาติพันธุ์ของตนเองได้อีก (อาภรณ์ มะกรูดทอง, สัมภาษณ์, 2561)

ปัจจุบันชาวลาวเวียงใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ภาษาไทยที่ชุมชนบ้านลาวใช้สื่อสารกัน แม้จะเป็นภาษาไทยแต่ก็มีสำเนียงที่แสดงให้เห็นถึงการรับอิทธิพลการออกเสียงของภาษาไทยท้องถิ่น คือ ภาษาไทยสำเนียงอ่างทอง ซึ่งจะมีลักษณะคล้ายกับภาษาไทยสำเนียงสุพรรณบุรี ลักษณะการเหน่อ เสียงโทจะออกเสียงวรรณยุกต์สูงจนเกือบเป็นเสียงวรรณยุกต์ตรี คำท้ายวรรคจะมีการลากเสียงยาวกว่าคำต้นวรรค เสียงสามัญที่อยู่วรรคท้าย จะมีเสียงวรรณยุกต์ผสมกันอยู่หลายเสียงตั้งแต่เสียงเอกจนถึงเสียงจัตวา (คณะกรรมการฝ่ายประมวลผลและจดหมายเหตุ, 2542: 51)

วัฒนธรรมการแต่งกาย ผู้หญิงนุ่งโจงกระเบน ผ้าโจงกระเบนมีลักษณะ เป็นผ้าสีพื้นเนื้อเกลี้ยง สวมเสื้อแขนกระบอก สีพื้นสดใส ทำจากฝ้าย และใช้สไบสีขาวพาดบ่า ปล่อยชายสไบลงมาด้านหน้า การแต่งกายลักษณะดังกล่าวนี้นิยมแต่งในวันสำคัญ งานบุญ หรือในการประกอบพิธีกรรมประจำปี ในวันปกติที่ต้องทำงาน ผู้หญิงมักจะสวมเสื้อคอกระเช้าเนื่องจากเหมาะสมต่อกิจกรรมในชีวิตประจำวันมากกว่า สำหรับการแต่งกายของผู้ชาย นุ่งกางเกงขาก๊วย สวมเสื้อแขนสั้นที่ทำจากผ้าฝ้าย หรืออาจไม่สวมเสื้อเลยก็ได้ ผูกผ้าขาวม้าที่เอว (อาภรณ์ มะกรูดทอง, สัมภาษณ์, 2561)

ปัจจุบัน กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงไม่ทอผ้าเอง ไม่มีการปลูกฝ้าย การแต่งกายแบบดั้งเดิมไม่เป็นที่นิยม เนื่องจากไม่ตอบสนองต่อสภาพภูมิอากาศ รูปแบบการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไปจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมผู้สูงอายุที่คนหนุ่มสาวออกไปทำงานรับจ้างนอกชุมชน การพัฒนาเส้นทางคมนาคมด้วยการถมคลองให้เป็นถนนตามนโยบายของรัฐส่งผลให้การเดินทางออกนอกชุมชนเพื่อซื้อสินค้าปัจจัย 4 สะดวกขึ้น แฟชั่นสมัยใหม่ตอบสนองและมีความคล่องตัวในการใช้ชีวิตประจำวันมากกว่าการแต่งกายแบบเดิม ราคาไม่แพง หาซื้อง่าย ส่งผลให้การแต่งกายแบบดั้งเดิมในปัจจุบันปรากฏเพียงในกลุ่มผู้สูงอายุในวันที่มีการประกอบพิธีกรรมเท่านั้น

วัฒนธรรมที่อยู่อาศัย เรือนของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงแบบดั้งเดิม ปลูกด้วยวัสดุที่หาได้ตามธรรมชาติ เป็นเรือนใต้ถุนสูงเพื่อเหมาะสมกับวิถีชีวิตริมฝั่งแม่น้ำ ฝาเรือนเป็นไม้ขัดแตะและมุมหลังคาด้วยหญ้าคา ภายในเรือนประกอบด้วยส่วนที่พักอาศัย หิ้งบรรพบุรุษ และชานยื่นออกไปสำหรับทำครัว ห้องน้ำอยู่นอกตัวเรือน มียุ้งข้าวถัดไปจากตัวเรือน ทำจากไม้และยาด้วยขี้ควายเพื่อไม่ให้เกิดช่องว่างระหว่างซี่ไม้ไผ่ (จตุพล อังศุเวช, 2555: 65) ระหว่างบริเวณบ้านไม่มีรั้ว เป็นพื้นที่เปิดกว้าง กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงนิยมปลูกเรือนเป็นหมู่ อยู่ใกล้กันภายในระบบเครือญาติในลักษณะครอบครัวขยาย

ปัจจุบันวัฒนธรรมที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงเปลี่ยนแปลงไปและปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และเทคโนโลยีการก่อสร้างที่เข้ามาใหม่ ประกอบกับสถานภาพทางเศรษฐกิจของสมาชิกในชุมชนเปลี่ยนไปจากการออกไปทำงานในระบบอุตสาหกรรมและหน่วยงานของภาครัฐ จึงนำมาสู่การปรับปรุงที่อยู่อาศัย เรือนยกสูงไม่จำเป็นอีกต่อไปเมื่อมีการถมคลองให้กลายเป็นถนน วัสดุ รูปแบบและองค์ประกอบของเรือนเปลี่ยนไป ตัวเรือนทำจากไม้เนื้อแข็ง ปูน และเหล็ก การแบ่งพื้นที่ใช้สอยเป็นสัดส่วนตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว หลังคามุงด้วยสังกะสีและกระเบื้อง ไม่มีหิ้งผี ไม่มีชานสำหรับประกอบอาหาร ห้องน้ำสร้างอยู่ในตัวเรือน มีการทำรั้วกั้นรอบบริเวณที่

อยู่อาศัยเพื่อแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดิน (มะลิ ไกรจำนง, สัมภาษณ์, 2561) วัฒนธรรมการปลูกเรือนหมู่ ครอบครัวขยาย ไปสู่ครอบครัวเดี่ยว เมื่อจำนวนสมาชิกในครอบครัวมีมากขึ้นจนไม่สามารถอยู่ร่วมกันทั้งหมดได้

ปัจจัยเรื่องขนาดที่อยู่อาศัยมีอิทธิพลกำกับการเปลี่ยนแปลงขนาดของครอบครัวของลาวเวียงเป็นอย่างมาก เมื่อครอบครัวมีสมาชิกเพิ่มมากขึ้น บ้านหลังเล็กเกินไปที่จะอยู่รวมกันได้ คู่ครองคู่ใหม่จึงจำเป็นต้องแยกตัวออกมาจากสมาชิกคนอื่นๆ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากครอบครัวขยายไปสู่ครอบครัวเดี่ยว และครอบครัวเดี่ยวที่ตั้งขึ้นมาใหม่นี้ ก็สามารถวนกลับไปสู่ครอบครัวขยายได้อีกเมื่อสมาชิกมีจำนวนมากขึ้นแต่ความสัมพันธ์ภายในระบบเครือญาติยังคงเดิม ซึ่งหมายความว่า ลักษณะครอบครัวของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงจะมีลักษณะเป็นวงกลมหรือมีลักษณะเป็นวัฏจักรชีวิตครอบครัว (Family life cycle) (พูนสุข เวชวิฐาน, 2557: 67) ที่หมุนวนอยู่อย่างต่อเนื่อง ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปจนลักษณะครอบครัวแบบดั้งเดิมล่มสลายไปเหมือนครอบครัวในสังคมเมืองขนาดใหญ่

วัฒนธรรมความบันเทิง "แคน" เป็นเครื่องดนตรีชนิดเป่า ที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมร่วมของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ทำจากไม้ที่อยู่ในวงศ์เดียวกับไผ่ ปล้องยาว ลำขนาดเล็ก แต่ละลำมีขนาดความสั้น ความยาวของไม้ที่แตกต่างกัน มีเต้าแคนที่มีลักษณะกลวงใช้ในการเป่า การเป่านิยมเป่าเดี่ยวและเป่าคู่ การเป่าเดี่ยวและเป่าคู่ นิยมเป่ายามว่างจากการทำงานเพื่อผ่อนคลาย ไม่มีท่วงทำนองตายตัว หากเป่าเพื่อการเฉลิมฉลองและประกอบพิธีกรรมเรียกว่า "รำแคน" หรือ "แห่แคน" เป็นการเป่าแคนมากกว่า 2 เต้า ประกอบการร่วมฟ้อนรำของสมาชิกในกลุ่มชาติพันธุ์ (ทรงยศ มะกรูดทอง, สัมภาษณ์, 2561)

นโยบายของรัฐไทยที่พยายามสร้าง "ความเป็นไทย" ให้เป็นวัฒนธรรมกระแสหลัก เริ่มกดทับวัฒนธรรมอื่น ส่งผลให้การแอ่วลาวเป่าแคนเป็นสิ่งต้องห้าม ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้แคนหายไปจากวัฒนธรรมลาวเวียงในประเทศไทย ปัจจุบัน "แคน" หายไปจากวัฒนธรรม ไม่มีสมาชิกในชุมชนสามารถเป่าแคนได้ และเยาวชนรุ่นหลังก็ไม่มีความทรงจำเกี่ยวกับเครื่องดนตรีชนิดนี้อีกเลย กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงนำเครื่องดนตรีที่เป็นวัฒนธรรมภาคกลางเข้ามาแทนที่ คือ กลองยาว ใช้กำกับจังหวะประกอบเพลงในการเฉลิมฉลองและประกอบพิธีกรรมแทนแคน (วิกัลย์ พงศ์พนิตานนท์ ,2534: 53) หลังทศวรรษ 2535 เครื่องดนตรีและเพลงพื้นเมือง ไม่เป็นที่นิยมและถูกแทนที่ด้วยเพลงสมัยใหม่ ที่มีเนื้อหาและจังหวะตามรสนิยมของคนรุ่นใหม่มากกว่า (สุชาติ มาสุวรรณ, สัมภาษณ์, 2561)

วัฒนธรรมการบริโภค เป็นวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับชีวิตประจำวัน การตั้งถิ่นฐานบนพื้นที่ราบลุ่มและติดกับแม่น้ำสายใหญ่ อาหารหลักมักจะเป็นข้าวและปลา ซึ่งสอดคล้องกับคำทักทายที่คนในชุมชนมักกล่าวว่า "กินข้าวกินปลามาหรือยัง" (เฉลียว พุ่มปาน, สัมภาษณ์, 2561) หากพิจารณาตามวัฒนธรรมดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงแล้ว นิยมบริโภคข้าวเหนียวมากกว่าข้าวเจ้า แต่ปัจจุบันมีการเปลี่ยนมาบริโภคข้าวเจ้าเป็นหลัก เนื่องจากสามารถนำมาค้าขายแลกเปลี่ยนกับพ่อค้าจีนที่เข้ามาในชุมชนได้ ข้าวเหนียวจึงปลูกน้อยลง และไม่มีการปลูกอีกเลยในชุมชน สำหรับปลา กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงจะนำมาหมัก เรียกว่า "ปลาร้า" ซึ่งเป็นวัฒนธรรมอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ทุกครัวเรือนจะหมักปลาไว้ประกอบอาหาร ต่อมาการพัฒนาเศรษฐกิจที่ส่งผลให้ระบบอุตสาหกรรมเติบโต ทรายแม่น้ำกลายเป็นทรัพยากรที่สำคัญในระบบอุตสาหกรรม ส่งผลให้มีการสัมปทานดูดทรายในแม่น้ำเจ้าพระยาในพื้นที่ ต. เทวราช อ.ไชโย จ.อ่างทอง ทำให้ระบบนิเวศริมน้ำค่อยๆเปลี่ยนไป ปลาหากยากขึ้น คนในชุมชนเลิกหมักปลาร้า หันไปใช้น้ำปลาที่คนไทยท้องถิ่นนำมาขายในตลาดแทน (สุชาติ มาสุวรรณ, สัมภาษณ์, 2561)

นอกจากข้าวและปลาร้าที่เป็นวัฒนธรรมการบริโภคดั้งเดิมแล้ว ยังมีอาหารและขนมที่เป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงชนิดอื่นๆอีก เช่น ลาบปลาดิบ อั่วพริก ขนมปาด ขนมต้ม และข้าวต้มมัดไต้หรือข้าวต้มลาว เป็นต้น ซึ่งอาหารและขนมเหล่านี้จากที่เคยทำบริโภคในชีวิตประจำวัน ปัจจุบันกลายเป็นอาหารและขนมที่ทำขึ้นในการประกอบพิธีกรรมเท่านั้น (สุนีย์ สุทธิรักษ์, สัมภาษณ์, 2561) เนื่องจากวัฒนธรรมการบริโภคอาหารของคนรุ่นหลัง

เปลี่ยนแปลงจากการเพิ่มขึ้นของวัตถุดิบ รูปแบบการปรุง การขยายตัวของร้านชำขนาดเล็กในชุมชน ที่นำขนมและอาหารสำเร็จรูปตามสมัยนิยมเข้ามาแทนที่ อีกทั้งขั้นตอนการปรุงอาหารแบบเดิมใช้เวลานาน ไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เร่งรีบในการดำรงชีวิตที่ไม่ใช่สังคมเกษตรกรรมแบบเดิม คนรุ่นหลังไม่นิยมประกอบอาหารกินเองในครัวเรือนเนื่องจากไม่มีเวลา ขนมและอาหารในวัฒนธรรมภาคกลางมีความหลากหลาย รสชาติดี หาซื้อได้สะดวก คนที่ยังสามารถทำอาหารพื้นถิ่นได้ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุและลดจำนวนลงเรื่อยๆ ในอนาคตหากไร้คนสืบทอด วัฒนธรรมอาหารเหล่านี้ ที่เป็นบทสะท้อนภูมิปัญญาของบรรพบุรุษจะสูญหายไปจากชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงแต่เดิมไม่บริโภคเนื้อหมูและเนื้อวัว เนื้อวัวเข้ามาเป็นวัตถุดิบในการประกอบอาหารภายหลังเมื่อแขกมุสลิมฝั่งตรงข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาเข้ามาติดต่อค้าขายกับคนในชุมชน และชาวจีนที่นำสินค้าหลายชนิดเข้ามาขายและแลกสินค้ากับข้าวเปลือก (สุชาติ มาสุวรรณ, สัมภาษณ์, 2561)

พิธีกรรมความเชื่อ

พิธีขึ้นเรือน เป็นพิธีกรรมที่กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงยึดถือและปฏิบัติสืบทอดกันมาในอดีต เพื่อเป็นการแสดงความเคารพต่อผู้ดูแลเรือน ซึ่งจะมีการจัดพิธีกรรมดังกล่าวในวันสงกรานต์ โดยนำข้าวเหนียวแดง มันนึ่ง และดอกคูนมัดด้วยสายสิญจน์ แล้วนำไปให้เตาไฟ โอ่งน้ำ เสาเอก เสาโท หิ้งพระ ซึ่งเป็นความเชื่อที่ผสมผสานระหว่างแนวคิดเกี่ยวกับผีบรรพบุรุษและผีที่อยู่ในระบบนิเวศการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์กับพระพุทธศาสนา ปัจจุบันพิธีกรรมดังกล่าวไม่ค่อยปฏิบัติกันแล้ว เนื่องจากความเชื่อเรื่องผีคลายตัวลง ถูกแทนที่ด้วยการตั้งศาลพระภูมิแทน

พิธีพาดหมาก เป็นพิธีกรรมที่สำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ถูกจัดขึ้นประจำทุกปี ในเดือน 6 หากปีใดมีเดือน 8 สองหนก็เลื่อนวันประกอบพิธีกรรมจากเดือนพฤษภาคมมาเดือนเมษายน โดยนำก้านกล้วยมาทำบันได 5 ขั้นพาดที่ศาลของบรรพบุรุษ นำลูกหมากมาผ่า ใช้ใบพลูเต็มใบ ห้ามฉีกหรือซ้อนใบพลู แล้วนำมาม้วนไม่ใส่ไส้ จากนั้นนำดอกปุยฝ้าย มายืให้มีลักษณะเป็นเส้น รัดม้วนใบพลูอย่างประณีต ปัจจุบันต้นฝ้ายในชุมชนไม่มีแล้ว จึงใช้ด้ายสำเร็จรูปที่ขายในตลาดมารัดม้วนใบพลูแทน ระหว่างที่ประกอบการพาดหมากนั้นให้พูดแต่เรื่องที่เป็นสิริมงคล จุดธูป 9 ดอก เทียน 1 เล่ม (สุนีย์ สุทธิรักษ์, สัมภาษณ์, 2561)

แม้พิธีกรรมดังกล่าวยังดำรงอยู่ได้ในปัจจุบัน แต่ก็มีการปรับเปลี่ยนรายละเอียดเพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป เช่น ใช้ด้ายสำเร็จรูปที่ขายในตลาดมารัดม้วนใบพลูแทนดอกฝ้าย เนื่องจากในปัจจุบันในชุมชนไม่มีต้นฝ้ายแล้ว นอกจากนั้นจุดมุ่งหมายของพิธีกรรมมีความหลากหลายมากขึ้นตามเป้าหมายชีวิตของผู้เข้าร่วมพิธีกรรมแต่ละคน (จวง สุวรรณโชติ, สัมภาษณ์, 2561) ในอดีตพิธีพาดหมากถูกจัดขึ้นเพื่อบวงสรวงบรรพบุรุษที่เชื่อว่าเป็นผู้นำกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงเข้ามาตั้งถิ่นฐานเป็นครั้งแรก การบวงสรวงจึงเป็นไปเพื่อการแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ เพื่อความเป็นสิริมงคลต่อชุมชน และอำนวยพรต่อผลผลิตทางการเกษตร แสดงความเป็นหนึ่งเดียวของกลุ่มชาติพันธุ์ ปัจจุบันภาวะการดิ้นรนทางเศรษฐกิจเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้การขอพรต่างๆมุ่งไปสู่โชคลาภ ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากกว่าเยาวชนลาวเวียงรุ่นหลังไม่เข้าใจแก่นแกนของพิธีกรรม และไม่เห็นความสำคัญของพิธีกรรมดังกล่าวในเชิงวัฒนธรรม

2. แนวทางเบื้องต้นในการฟื้นฟูและอนุรักษ์วัฒนธรรมลาวเวียง พบว่า (1) การสร้างจิตสำนึกทางชาติพันธุ์เป็นแนวทางที่จะสามารถปูพื้นฐานทางความคิด สร้างความภูมิใจ และเจตคติที่ดีต่อวัฒนธรรมลาวเวียง ให้แก่สมาชิกในชุมชน โดยเฉพาะเยาวชนที่จะต้องเป็นกำลังสำคัญในการฟื้นฟู อนุรักษ์ และสืบสานวัฒนธรรมในชุมชนต่อไปในอนาคต เช่น กิจกรรมศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมระหว่างเยาวชนกับผู้สูงอายุในชุมชน กิจกรรมทำแผนที่เดินดิน ปฏิทินวัฒนธรรม เพื่อให้เยาวชนเข้าใจระบบนิเวศวัฒนธรรมในชุมชน รวมถึงการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่นในรายวิชาที่เกี่ยวข้องของสถานศึกษา ที่ให้ความสำคัญกับความเป็นลาวเวียงควบคู่กับความเป็นไทย (2) ส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนต้องเป็นผู้นำทางวัฒนธรรม ร่วมมือกับปราชญ์ชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับท้องถิ่น

วัฒนธรรมจังหวัด และสถาบันการศึกษาที่มีผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม เพื่อได้รับการสนับสนุน งบประมาณในการจัดกิจกรรมสืบสานวัฒนธรรมลาวเวียงอย่างต่อเนื่อง เช่น กิจกรรมสืบสานวัฒนธรรมลาวเวียงย้อนยุคประจำปี ที่ควรจัดอย่างต่อเนื่องทุกปี เป็นการถ่ายทอดความรู้ ประชาสัมพันธ์ให้คนภายนอกและคนในชุมชนเห็นความงดงามและคุณค่าทางวัฒนธรรมในทุกๆด้าน สมาชิกในชุมชนทุกช่วงวัยต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวนี้ด้วย (3) จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ทางวัฒนธรรมในชุมชน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้อย่างยั่งยืน ให้สมาชิกในชุมชนสามารถใช้เป็นพื้นที่ความรู้ในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น การเสวนาเชิงวัฒนธรรมกลุ่มเล็กๆของคนในชุมชน กิจกรรมถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยปราชญ์ชุมชนให้แก่นักเรียน นอกจากนั้นภายในศูนย์ควรเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ทั้งหมดที่เกี่ยวข้องในรูปแบบของนิทรรศการและงานวิจัยด้วย เช่น ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิต ระบบสังคม เศรษฐกิจ เป็นต้น

อภิปรายผล

การเปลี่ยนแปลงและปรับตัวทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงเกิดขึ้นจากอิทธิพลทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นผลกระทบจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของรัฐ สอดคล้องกับงานศึกษาการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวทางวัฒนธรรมหลายเรื่อง เช่น งานศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในพิธีกรรมชุมชน และประเพณีเกี่ยวกับชีวิต: กรณีศึกษาชุมชนลาวโซ่ง จังหวัดนครปฐม (ประธาน เขียวขำ, 2546) งานศึกษาพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง อ. อู่ทอง จ.สุพรรณบุรี (วรรณพร บุญญาสถิตย์, ฉันทัส เพียรธรรม, เทพธิดา ศิลปบรรเลง, 2559) งานศึกษาการสืบทอดและอนุรักษ์ดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ต.ดอนคา อ.อู่ทอง จ.สุพรรณบุรี (ณัฐพจน์ โพธิ์เจริญ, 2558) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมีเป้าหมายสร้างระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานในพื้นที่ชนบท ไม่ว่าจะเป็น น้ำไหล ไฟสว่าง ทางสะดวก แนวคลองในชุมชนถูกถมให้กลายเป็นถนนเพื่อเชื่อมต่อกับเส้นทางการคมนาคมสู่เมืองอ่างทอง ล้วนเป็นพื้นฐานในการตอบสนองต่อการกระจายสินค้าพืชพาณิชย์สู่โรงงานอุตสาหกรรม เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาแทนที่วิถีการผลิตแบบเดิม วัฒนธรรมการบริโภคได้รับการกระทบกระเทือนจากค่านิยมและสินค้าจากภายนอก การดิ้นรนในวิถีเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ส่งผลให้เวลาว่างในชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงลดน้อยลง เนื่องจากต้องเอาเวลาไปทำงาน โดยเฉพาะสมาชิกในกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้าสู่การเป็นแรงงานในระบบอุตสาหกรรม พนักงานในหน่วยงานต่างๆ เป็นต้น ชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม เช่น การเย็บผ้า การทำอาหาร ดนตรี ถูกแทนที่ด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สอดคล้องกับกรณีการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์

ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่ส่งกระทบต่อวัฒนธรรมย่อยในสังคมไทย คือ การใช้ภาษากลางในการสื่อสารภายในโรงเรียน ทำให้ภาษากลุ่มชาติพันธุ์ถูกแทนที่ด้วยภาษาไทย ซึ่งถูกกำหนดให้เป็นภาษาราชการ การใช้ภาษาลาวเวียงในที่สาธารณะกลายเป็นความแปลกแตกต่าง ความพยายามปกปิดอัตลักษณ์ทางภาษาของตนเอง ส่งผลให้ภาษาลาวเวียงไม่ถูกใช้ และหายไปจากชุมชน เด็กรุ่นหลังก็ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารเป็นหลัก ซึ่งการสูญหายทางภาษาย่อยผ่านกระบวนการศึกษานี้เกิดขึ้นในหลายกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น ลาวโซ่ง (วิชุพันธ์ ไทยโพธิ์ศรี, 2553) ญัฮกุร (ศุภิสรา ประเสริฐ, 2551) ชอง (อเนก รักเงิน, 2551)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะในการฟื้นฟูและอนุรักษ์วัฒนธรรมไปทดลองใช้ (1)จัดกิจกรรมศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมระหว่างเยาวชนกับผู้สูงอายุในชุมชน กิจกรรมทำแผนที่เดินดิน ปฏิทินวัฒนธรรม ออกแบบหลักสูตรท้องถิ่นในรายวิชาที่เกี่ยวข้องของสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างจิตสำนึก ให้เกิดความเข้าใจและภูมิใจในวัฒนธรรม (2) ส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนมีบทบาทเป็นผู้นำทางวัฒนธรรม ร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆนำชุมชนจัดกิจกรรมเพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมของตนเองให้เป็นที่รู้จัก (3) นำองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมจากการวิจัยไปจัดทำข้อมูล จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ในลักษณะนิทรรศการ พิพิธภัณฑ์ชุมชน โมเดลทางวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรต่อยอดจากงานวิจัยเดิมในการฟื้นฟูและอนุรักษ์วัฒนธรรมลาวเวียง

(2) ควรศึกษาความสามารถในการฟื้นฟูและอนุรักษ์วัฒนธรรมลาวเวียงในพื้นที่อื่นๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนากระบวนการต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. (2542). **วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา**. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.

จตุพล อังศุเวช. (2555). **เข้านอก ออกใน เรือนไท-ลาว: การปรับตัวของการใช้ที่ว่างภายในเรือนพื้นถิ่นไท-ลาว**. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด บี.บี. การพิมพ์และบรรจุภัณฑ์.

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และพรพิไล เลิศวิชา. (2541). **วัฒนธรรมหมู่บ้านไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์.

ณัฐพจน์ โพธิ์เจริญ. (2558). **การสืบทอดและอนุรักษ์ดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ต.ดอนคา อ.อู่ทอง จ.สุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาดุริยางคศิลป์. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

บังอร ปิยะพันธุ์. (2541). **ลาวในกรุงรัตนโกสินทร์.** กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ประธาน เขียวขำ. (2546). **การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในพิธีกรรมชุมชน และประเพณีเกี่ยวกับชีวิต: กรณีศึกษาชุมชนลาวโซ่ง จังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์ปริญญามนุษยวิทยามหาบัณฑิต สาขามานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ผณินทรา ธีรานนท์. (2557). **เสียงวรรณยุกต์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: กำเนิดและพัฒนาการ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงราย: ชอบพิมพ์.

พูนสุข เวชวิฐาน. (2557). **ทฤษฎีครอบครัวเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.

ฤทัย ใจจงรัก. (2539). **เรือนไทยเดิม**. กรุงเทพฯ : สมาคมสถาปนิกสยาม.

วรรณพร บุญญาสถิตและคณะ. (2559). **พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง อำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี**. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

วิกัลย์ พงศ์พนิตานนท์. (2534). **เมืองอ่างทอง**. กรุงเทพฯ: ประกายพรึก.

วิชุพันธ์ ไทยโพธิ์ศรี. (2553). **การปรับตัวและการดำรงอยู่ของชุมชนลาวโซ่ง กรณีศึกษาบ้านเกาะแรต อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ศุภิสรา ประเสริฐ. (2551). **แนวทางและรูปแบบการอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการพัฒนาขนบธรรมเนียมประเพณีกลุ่มชาติพันธุ์ญัฮกุรเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดชัยภูมิ**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวัฒนธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ศูนย์มานุษยวิทยา(องค์การมหาชน). (2547). **ว่าด้วยแนวทางการศึกษาชาติพันธุ์**. กรุงเทพฯ : ศูนย์ มานุษยวิทยาสิรินธร.

สมชาย พุ่มสะอาด. (2526). **73 จังหวัด เล่ม 2**. กรุงเทพฯ : เดือนสยาม.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 – 2564**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

หอสมุดแห่งชาติ. จดหมายเหตุรัชกาลที่ 3. จ.ศ. 1194 (2375). เลขที่ 8. **ชื่อสารตราเจ้าพระยาจักรีเกณฑ์ทำนาให้ได้ 3 คนต่อ 1 เกวียน**.

อเนก รักเงิน. (2551). **ชาติพันธุ์สัมพันธ์กับการปรับตัวทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ชองในจังหวัดจันทบุรี**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาไทศึกษา, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

จวง สุวรรณโชติ. (27 พ.ค. 2561). **สัมภาษณ์**. กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ต.เทวราช อ.ไชโย จ. อ่างทอง.

เฉลียว พุ่มปาน (9 เม.ย. 2561). **สัมภาษณ์**. กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ต.เทวราช อ.ไชโย จ. อ่างทอง.

ทรงยศ มะกรูดทอง. (10 เม.ย. 2561). **สัมภาษณ์**. กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ต.เทวราช อ.ไชโย จ. อ่างทอง.

มะลิ ไกรจำนง. (5 พ.ค. 2561). **สัมภาษณ์**. กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ต.เทวราช อ.ไชโย จ. อ่างทอง.

สุชาติ มาสุวรรณ. (7 มิ.ย. 2561). **สัมภาษณ์**. กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ต.เทวราช อ.ไชโย จ. อ่างทอง

สุนีย์ สุทธิรักษ์. (8 ก.ย. 2561). **สัมภาษณ์**. กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ต.เทวราช อ.ไชโย จ. อ่างทอง.

อาภรณ์ มะกรูดทอง. (9 เม.ย. 2561). **สัมภาษณ์**. กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ต.เทวราช อ.ไชโย จ. อ่างทอง.